

Analysis of the Values Present in the 10th Grade English Language Textbook

Serdar SAFALI

Ağrı İbrahim Çeçen University, Ağrı -Türkiye

Büşra KARACA ABAYLI

Ağrı İbrahim Çeçen University, Ağrı -Türkiye

Article History

Submitted: 29.08.2023

Accepted: 08.10.2023

Published Online: 16.10.2023

Keywords

Values
English Textbook
10th Grade

DOI:10.29129/inujse.1352108

Abstract

This study aims to determine the values in the texts in the English textbook used in the 10th grade English course of public schools in our country and to reveal in which weeks and in which texts these values are tried to be given. The document analysis method, which is a qualitative research method, was used in the process of finding and analyzing the values in the book. "The texts "While You Read", "A Heroic Turkish Woman", "Ask Debbie for Advice", "That's my dream", "The Stories of Dede Korkut are unique masterpieces of the Turkish culture", "Aziz Sançar", "Eids" and "Respecting other users' views. The read texts reveal values such as independent thinking, achievement, ability, determination, responsibility, courage, patriotism, national security, independence, loyalty, privacy, honesty, responsibility, altruism, frugality, politeness, respect, cultural, and religious values. Considering that values such as independent thinking, achievement, ability, determination, and responsibility are important for students to become successful individuals in their academic lives, the presence of these values in the texts and an educational approach that aims to instill them in students through activities conducted within the classroom is expected.. The examined texts also encompass values such as loyalty, privacy, honesty, responsibility, altruism, frugality, politeness, and religious values. These values are essential qualities that should exist in a healthy and well-developed personality and character, as well as in advanced societies with strong communication. While each individual is shaped by the society they are a part of, it is also important for them to embrace the values that hold significance for the community.

10. Sınıf İngilizce Ders Kitabında Yer Alan Değerlerin İncelenmesi

Serdar SAFALI

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı -Türkiye

Büşra KARACA ABAYLI

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı -Türkiye

Makale Geçmişi

Geliş: 29.08.2023
Kabul:08.10.2023
Online Yayın: 16.10.2023

Anahtar Sözcükler

Değerler
İngilizce Ders Kitabı
10. Sınıf

DOI:10.29129/inujgse.1352108

Öz

Bu araştırmanın amacı, ülkemizde devlet okullarının 10. sınıf İngilizce dersi eğitim öğretim sürecinde kullanılan İngilizce ders kitabında yer alan metinlerde var olan değerler belirlenerek, bu değerlerin hangi haftalarda ve hangi metinlerde verilemeye çalışıldığı ortaya koymaktır. Kitapta var olan değerlerin bulunması ve incelenmesi sürecinde nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. "While You Read", "A Heroic Turkish Woman", "Ask Debbie for Advice", "That's my dream", "The stories of Dede Korkut are unique masterpieces of the Turkish culture", "Aziz Sançar", "Eids" ve "Respecting other users' views." metinleri incelenmiş ve incelenen metinlerde; bağımsız düşünme, başarı, yetenek, azim, sorumluluk, cesaret, vatanseverlik, ulus güvenliği, bağımsızlık, vefa, mahremiyet, dürüstlük, sorumluluk, yardımseverlik, tutumluluk, nezaket, saygı, kültürel ve dini değerlerin var olduğu görülmektedir. Bağımsız düşünme, başarı, yetenek, azim, sorumluluk değerlerin öğrencilerin akademik hayatlarında başarılı bireyler olabilmeleri için önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda, metinlerde yer alması ve bu metinlerin sınıf içerisinde etkinlikleri ile işlenirken öğrencilere benimsetilmesi beklenen bir eğitim anlayışıdır. İncelenen metinlerde vefa, mahremiyet, dürüstlük, sorumluluk, yardımseverlik, tutumluluk, nezaket ve dini değerleri de yer almaktadır. Bu değerler sağlıklı gelişmiş bir kişilik ve karakterde ve güçlü iletişimi olan gelişmiş toplumlarda bulunması gereken özelliklerdir. Her birey, içinde yaşadığı topluma göre şekillenirken, toplum için önemli olan değerleri benimsemesi de önem taşımaktadır. Her birey içinde yaşadığı topluma göre şekillenirken, toplum için önemli olan değerleri benimsemesi de önem taşımaktadır.

GİRİŞ

Eğitime bağlı olarak değerler eğitimi ailede başlayıp okulda devam eden bir süreçtir. İnsan düşünen duygusal bir varlıktır ve, insanın sadece tanım ve kavramlar öğretmekle eğitilemeyeceği bilinmelidir. İnsanın kişiliği yaşadığı toplumun sahip olduğu kültürel değerlere ve sosyal yapısına göre şekillenir (Bayırlı vd., 2020). Diğer bir ifadeyle toplumla etkileşim olduğu süreç içerisinde, birey büyüdüğü toplumun kültürüne göre bir kişilik edinmektedir. Değerlerin kişinin yaşadığı toplumun kültürüne ait olduğu düşünülürse, aslında değerler eğitiminin kültür aktarımında kullanılan önemli yollardan biri olduğu söylenebilir (Izgar, 2013; Yazıcı, 2007).

Toplumun istediği özelliklere sahip bir birey yetiştirirken, toplumun değerlerin benimsenmesi ve değerlere göre bireylerin kendini geliştirmesi her ülkenin benimsediği eğitim anlayışına göre okullarda titizlikle yürütülmesi gereken bir süreçtir. Toplumun birlikte yaşama kültürünü oluşturmanın en temel yolu, ulusal ve manevi değerlerin muhafaza edilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılmasıdır. Bu aktarım sürecinde eğitimin hayati bir rolü bulunmaktadır. Eğitim-öğretim çalışmaları ve okullarda yürütülen bu çabalar, bireylerin olumlu davranış kalıplarını benimsemesini, bunları iletmesini ve kalıcı hale getirmesini amaçlamaktadır (Bartur ve Akdeniz, 2020; Direkçi vd., 2020). Eğitimin bu kadar önemli bir rolünün olduğu gözönünde bulundurulduğunda, eğitimin verimli olması için süreçte kullanılan materyallerin seçimi ve kullanım zamanı da önem arz etmektedir. Özellikle teknolojinin gelişmesi ile birlikte okullarda kullanılan öğretim materyalleri de oldukça çeşitlenmiştir. Nitekim bu teknolojik materyallerden biri olan akıllı tahtalar sayesinde pek çok dijital materyal artık sınıflarda etkin olarak kullanılabilir. Bu teknolojik ürünlerin yanı sıra ders kitapları, öğretim materyali olarak kullanılan en temel eğitim araçlarıdır. Ülkemizde ücretsiz olarak edinilen ders kitapları bütün öğrencilerin ortak eğitim materyalidir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda kayıtlı öğrencilere eğitimde eşitlik şartının sağlanmasında önemi büyük olan ders kitapları aynı zamanda değerlerin öğrencilere aktarımı açısından da çok önemlidirler. Ders kitaplarında yer alan metinler, etkinlikler, portfolyolar veya görseller bu amaçla kullanılabilir. Kitaplardaki bu imkan sayesinde öğrencilere milli ve evrensel pek çok değer öğretilir.

Toplumun sahip olduğu değerler, toplumun ve o topluma ait olan bireylerin yaşayış biçimlerini şekillendiren önemli bir unsurdur. Dolayısıyla değerler o toplumun eğitim sistemini de etkiler (Aktepe ve Tahiroğlu, 2016). Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından değerler eğitimi; “Çocukların ve gençlerin pozitif değerleri keşfedip geliştirmeleri ve kendi potansiyellerine göre ilerlemeleri için yürütülen eğitimsel gayretler” olarak tanımlanmaktadır. Değerler insanlara hayatta önemli olan kavramları gösterirken onlara nasıl bir hayat yaşamaları gerektiğini de öğretir. İnsanın olduğu her yerde değerler vardır. Bu sebeple değerler eğitimi okullarda sınıf ortamında, ders içi etkinliklerde, teneffüslerde doğrudan ya da dolaylı olarak verilmektedir (Topal, 2019).

Müfredatlar, okullar ve öğretmenler öğrencilere model oluşturarak öğrencilerin değerlerinin oluşturulmasında rol oynarlar. Yenilenen Milli Eğitim müfredatlarının ana odağını değer eğitimi oluşturmaktadır. (MEB, 2017). Sınıf içi veya sınıf dışı uygulanan tüm etkinlikler öğrencilerin değerleri davranışa dönüştürmesinde etkin bir rol oynar. Günümüzde resmi okullarda kullanılan Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi, Türk Dili ve Edebiyatı, Matematik ve İngilizce gibi ders kitapları değerler eğitiminin nasıl yer aldığı üzerine çalışılmış kitaplardır (Hazım, 2019; Kafadar, 2019; Selçuk, 2019; Aksoy, 2015, Kalıyeva, 2015; Demircan, 2010). Literatür incelendiğinde okulların farklı kademelerinde okutulan İngilizce kitaplarındaki değerler eğitimi üzerine çalışmaların var olduğu görülmektedir (Başaranol ve Öztürk, 2022; Kart ve Şimşek, 2020; Maviş Sevim ve Gül, 2021).

Dil eğitiminde ders kitapları kadar derslerin planlanması, uygulama süreci ve bu süreçte öğretmenin aldığı aktif rol de değerler eğitimine katkısı çoktur (Aslan, 2019, Maviş Sevim ve Gül, 2021). Ana dil öğretilen derslerde öğrenciler kendi kültürlerine ait ulusal değerleri öğrenebilirken, yabancı dil derslerinde farklı kültürlerle ait değerleri öğrenme şansı bulmaları dil öğrenme sürecinde önemlidir. Türkiye’de yabancı dil olarak okullarda ağırlıklı olarak İngilizce öğretilmektedir. Dil öğretiminin sadece o

dilin gramer yapısını öğretmek demek olmadığını kabullenildiği bu günlerde, hedef dile ait kültürel değerlerin öğretiminin de dil öğretimine katkı sağlayacağı açıktır. Yabancı dil olarak öğretilen İngilizcenin dijital kaynaklar dışında en iyi öğretim aracının ders kitapları olduğu göz önünde bulundurulduğunda, değerlerin aktarılmasında bu kitaplarda ne kadar yer aldığı önemli bir konudur (Akbulut vd., 2022). Değerler eğitimi açısından ders kitaplarındaki metinlerin önemini göstermek, ders kitaplarında hangi değerlere verildiğini görmek amacıyla MEB 10. sınıf İngilizce ders kitabı incelenmiştir. "MEB 10.Sınıf İngilizce ders kitaplarındaki metinlerde hangi değerlere yer verilmiştir?" sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı ülkemizde devlet okullarının 10. Sınıflarında İngilizce ders kitabı olarak okutulan Gizem Yayıncılığa ait kitapta yer alan metinlerde var olan değerler belirlenerek, bu değerlerin hangi haftalarda ve hangi metinlerde verilemeye çalışıldığı ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Bu çalışma verilerin toplanması ve incelenmesi sürecinde nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi modeli kullanılmıştır. Doküman analizi, çalışmada amaçlanan olgular ya da olaylar hakkında bilgi edinilmesini sağlayan yazılı belgelerin incelenmesini içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 188).

Doküman analizi bazı kaynaklarda belgesel tarama olarak da karşımıza çıkan bir yaklaşımdır ve elde var olan evrakların, kayıtların ve belgelerin ayrıntılı incelenmesiyle veri elde etme aşamalarını ortaya koyar. Bu araştırma yöntemiyle, özellikle belirlenen hedeflere yönelik çalışmaları belirleme, inceleme ve değerlendirme safhalarını içerir (Karasar, 2005; Sak, 2021). Diğer bir ifadeyle doküman analizi, basılı veya elektronik (bilgisayar tabanlı ve internet erişimli) kaynakların incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecinde belirli bir plan doğrultusunda uygulanan adımları içerir. Resmi belgelerin toplanması, bir plan doğrultusunda incelenmesi ve değerlendirilmesi sürekliliği de içerir (Bowen, 2009). Doküman analizi, temel araştırma verilerini elde etmek amacıyla çeşitli yazılı metin formlarını toplama, inceleme, sorgulama ve analiz etme sürecini içerir. Genel anlamda, bu yaklaşım, araştırma konusuyla ilgili olarak diğer bireyler veya kurumlar tarafından üretilmiş çeşitli yazılı materyallerin, belgelerin, ürünlerin veya izlerin toplanması ve incelenmesi olarak tanımlanmaktadır (Sak vd., 2021).

Betimsel analiz yöntemi kullanılarak elde edilen değerlendirmeye veriler sistematik ve açık bir biçimde betimlenir, bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır ve son basamak olarak neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır" (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224). Belirtilen bu adımlar kullanılarak 2022-2023 güz ve bahar dönemlerinde kullanılan 10.Sınıf İngilizce ders kitabındaki metinler incelenmiştir.

BULGULAR

Araştırmada 2022-2023 Güz ve Bahar dönemlerinde 10. Sınıf için kullanılmış İngilizce ders kitabında var olan değerler incelenmiştir. Kitabın 16. sayfasında "While You Read" etkinliğinde verilen metinde öğrencilerin kendi ilgilerine göre seçmeli derslerini seçebileceği anlatılmaktadır. "There are also optional school subjects. High schools may offer different optional subjects. Pupils choose them according to their interests" (Genç Karataş,2022,s.16). Bu metinde okuyuculara "bağımsız düşünme" ve "karar verme" değeri yer almaktadır.

Kitabın 45. sayfasında "Kahraman bir Türk kadını" (A Heroic Turkish Woman) isimli metin cesur Türk Kadını Nene Hatun'u konu almaktadır; "the symbol of the brave Turkish women in wars"(Genç Karataş,2022,s.45) Parçada savaş sırasında Osmanlı askerlerinin her ne kadar iyi savaşlar da Rusları durduramadıkları ve Ruslar Erzurum'a gelirken Nene Hatun'un savaşa karar verdiği yazmaktadır. "The soldiers in the Ottoman army fought well, but they couldn't stop the Russian attack. The Russian soldiers were walking towards Erzurum when she decided to get into the fight." (Genç Karataş,2022,s.45). Nene

Hatunun savaşa katılmayı kendinin seçmesi yine bağımsız düşünme değerini yansıtmaktadır. Aynı metinde yer alan cümlede; “She ran to Fort Aziziye with the people of Erzurum. They didn’t feel afraid. They fought heroically and then the Russian soldiers ran away. She was one of the veterans” (Genç Karataş,2022,s.45). Bu cümlede de görüldüğü gibi, Nene Hatun ve Erzurum halkının korkmadan cesurca savaştığı anlatılmaktadır. Bu cümlelerde cesaret değerinin de var olduğu görülmektedir. Metnin devamında yer alan şu cümlelerde “The Turkish people never forgot her. She got the title of the Granny of the 3rd Army in 1952. Her mausoleum is in Fort Aziziye. You can also see her statue there. The Nene Hatun Historical National Park opened in Erzurum in 2009. Many people visit the park every year and remember her” (Genç Karataş,2022,s.45) Türk halkının onu unutmadığı ve nun adına açılan milli parkı her yıl ziyaret ettikleri ve andıkları anlatılmaktadır. Bu cümlelerde Nene Hatun için “başarı ve halk için vefa” değerleri yansıtılmaktadır. Parçada yer alan başka bir cümlede “She had two little children, but she said, They can grow up without their mother, but not without their motherland” (Genç Karataş,2022,s.45). Nene Hatun’un çocuklarının annesiz yaşayabilecekleri ama vatansız yaşayamayacaklarını söylediği anlatılmaktadır. Bu cümlede de “vatanseverlik” ve “ulusun güvenliği” değerleri yer almaktadır.

Kitabın 82. sayfasında yer alan “Tavsiye için Debbie’ye sorun” (Ask Debbie for Advice) metninde annesi ile sorun yaşayan bir kız anlatılmaktadır. “She thinks I’m still a child, but I’m 17. She asks too many questions. She’d like to know where I am all the time. She wants to learn all my friends. She listens to my phone conversations. She wants me to be at home at 8 p.m. This is very annoying.” (Genç Karataş,2022,s.82) Kız annesinin onu bir çocuk olarak gördüğünü, çok soru sorduğunu, nerede olduğunu, her zaman bilmek istediğini, telefon konuşmalarını dinlediğini ve akşam 20.00’da evde olmasını istediğini, tüm bunlarında çok rahatsız edici olduğunu anlatılmaktadır. Bu parçada “bireysel bağımsızlık”, “mahremiyet ihtiyacı” ve “bireysel özgürlük” değerleri yer almaktadır. Yine aynı metinde “We have a dog at home. We bought it a year ago because my son wanted it too much and He promised to look after it. My son’s forgotten his promise. He doesn’t take care of the dog. But I have to take care of the dog after work” (Genç Karataş,2022,s.82) Oğlu çok istediği için evlerine köpek alan ama daha sonra oğulları köpek ile ilgilenmediği için kendisi bakmak zorunda olduğunu anlatan bir kadına “make a to-do list together and share the responsibilities of the dog” (Genç Karataş,2022,s.82) köpek ile ilgili sorumlulukları oğlu ile paylaşmaları tavsiye edilmektedir. Bu cümlede de “sorumluluk” değeri yansıtılmaktadır. Sayfa 83 de yine bu metinde tavsiye isteyen kişilere Debbie’in verdiği tavsiyelerde geçen “You should talk to your boss about this situation. You’d better tell the truth immediately. It’s also a serious crime” (Genç Karataş,2022,s.83) bu cümlede patronuna doğruyu söylemesi tavsiye edilmektedir. Burada da “dürüstlük” değeri anlatılmaktadır.

İngilizce kitabın 34. sayfasında Aldin isimli okulun atletizm takımında yer alan Bosna Hersekli bir öğrenci anlatılmaktadır. “I run for the athletics team of my school. I train really hard, and I win all my races. I have lots of natural talent as a runner”. (Genç Karataş,2022,s.34) Aldin doğuştan bir koşucu olduğunu, çok çalışıp bütün yarışları kazandığını anlatılmaktadır. “I’m going to become a professional athlete. I hope I’ll be very successful. I’m going to take part in the Olympic Games. That’s my dream. I believe I’ll get an Olympic medal one day, and my country will be proud of me” (Genç Karataş,2022,s.34) Aldin profesyonel atlet olup çok çalışkan olacağını umduğunu ve olimpiik oyunlara katılıp madalya kazanıp ülkesinin kendisi ile gurur duymasını istediğinden bahsetmektedir. Bu cümlelerde “azim”, “yetenek”, “hırs” ve “başarı” değerleri yer almaktadır.

Sayfa 125’te yer alan metinde Aziz Sancar hayatından ve başarılarından bahsetmektedir. “Aziz Sancar got the North Carolina Distinguished Chemist Award in 2001. He was also the first Turkish scientist who became a member of the United States National Academy of Sciences in 2005. In 2006, he was elected to the Turkish Academy of Sciences. Professor Aziz Sancar got the Nobel prize in chemistry in 2015. He was awarded for his mechanistic studies of DNA repair” (Genç Karataş,2022,s.125) Kuzey Carolina Seçkin Kimyager Ödülünü 2001 de, 2005’te Amerika Ulusal Bilim Akademisinin ilk Türk üyesi olduğu, Türk

Bilimleri Akademisine 2006’da seçildiği, 2015’te Nobel Kimya ödülü aldığı anlatılmaktadır. Bu metinde de “başarı” ve “yetenek” değerleri yer almaktadır.

Kitabın 17. sayfasında yer alan metinde (“I always do my homework. I also have a study plan and revise regularly for my exams” (Genç Karataş,2022,s.17) öğrencinin her zaman ödevlerin yaptığı, hep bir çalışma planına sahip olduğunu ve sınavlar için düzeni tekrar yaptığını anlatmaktadır. Bu cümlede “sorumluluk” ve “öz disiplin” değerleri vardır.

Sayfa 43’de Dede Korkut Hikayeleri yer almaktadır. He told epic tales about heroism among the noble men and women of the Oghuz Turk... They passed orally from generation to generation... The stories of Dede Korkut are unique masterpieces of the Turkish culture” (Genç Karataş,2022,s.43) Parçada Dede Korkut’un Oğuz Türklerinin kadınları ve erkekleri arasında nesilden nesile hikayeler anlattığı ve hikayelerinin Türk kültürünün eşsiz başyapıtları olduğu söylenmektedir. Bu cümlelerde gelenek değeri anlatılmaktadır.

Sayfa 97’de “Eids” Bayramlar adlı metinde “Two religious festivals are celebrated in Turkey every year, Ramadan Feast, and 86 Sacrifice Feast. Muslims all over the world celebrate these two festivals. They’re very important to the Islamic World” (Genç Karataş,2022,s.97) Kurban ve Ramazan Bayramlarının İslam dünyası için öneminden bahsedilmektedir. “Muslims fast in the daytime during the month of Ramadan. They believe it’s their religious duty to give alms to the poor. At the end of this holy month, Ramadan Feast is celebrated. Early in the morning on the first day, Muslim men go to mosques and perform special prayers. Children wear new clothes. They are given gifts like candies and coins. People eat special food like baklava and Turkish delight” (Genç Karataş,2022,s.97) Müslümanların Ramazan ayında oruç tuttuğundan, bayram günü sabah bayram namazına gidildiğinden çocukların yeni kıyafetler giydiğinden ve insanların baklama ve lokum gibi özel yemekler eddiğini anlatmaktadır. “Sacrifice Feast is celebrated at the end of Hajj, the religious journey. Millions of Muslims visit the holy city of Mecca in Saudi Arabia every year. During the pilgrimage, animals such as sheep, goats and cows are sacrificed. They give most of the meat to the poor” (Genç Karataş,2022,s.97) Kurban bayramının haccin son günü olarak kutlandığını ve insanların kurban ettikleri hayvanların etlerini fakirlere verdiklerini anlamaktadır. Bu parçada “din”, “manevi yaşam” ve “gelenek değerleri” görülmektedir.

25. sayfasında, Aziz Sancar metninde “He also founded Carolina Turkish House near the university campus to support Turkish students there” (Genç Karataş,2022,s.125) Türk öğrencilere destek olmak amacıyla üniversite kampüsünün yanında Caroline Türk Evi ‘ni kurduğu söylenmektedir. Bu cümlede “yardımseverlik” değeri vardır.

Sayfa 139’da yer alan bir metinde “I like shopping, but I don’t waste my pocket money. I spend it wisely. Before shopping, I always decide what I need. I’m not brand-conscious. I believe it’s wrong to spend too much money on specific brands” (Genç Karataş,2022,s.139) Alışverişi sevdiğini ama parasını boşa harcamadığını, alışverişe başlamadan önce neye ihtiyacı olduğuna karar verdiğini, bütçesini bilgece harcadığını, özel marka takıntısı olmadığını ve markalara para harcamanın doğru olmadığını anlatmaktadır. Bu cümlelerde “tasarruf”, “bilgelik” ve “tutumluluk” değerlerini yansıtmaktadır.

Sayfa 114 yer alan metinde internet kullanımında görgü kurallarından bahsederken “Respecting other users’ views. Begin your email with a salutation. End your formal e-mail with Regards, Yours sincerely and an informal e-mail with Love, or Yours. Avoid rude language” (Genç Karataş,2022,s.114) diğer insanların görüşlerine saygı duymamızı, maillere selamlama ile başlamayı ve bitirirken iyi dileklerle bitirmek gerektiği ve kaba dilden kaçınmamızı belirtmektedir. Bu cümlelerde “nezaket” ve “saygı” değerleri yer almaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Türkiye’de devlet okullarının 10. Sınıf kademesinde okutulan Gizem Yayıncılığa ait İngilizce ders kitabında kullanılan metinlerde var olan değerler var olduğu metinlerle birlikte ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla ders kitabından “While You Read”, “A Heroic Turkish Woman”, “Ask Debbie for Advice”, “That’s my dream”, “The stories of Dede Korkut are unique masterpieces of the Turkish culture”, “Aziz Sançar”, “Eids” ve “Respecting other users’ views.” metinleri seçilmiş ve metinlerdeki değerler incelenmiştir.

İncelenen metinlerin bağımsız düşünme, başarı, yetenek, azim ve sorumluluk değerleri var olduğu görülmektedir. Bu değerlerin öğrencilerin akademik hayatlarında başarılı bireyler olabilmeleri için önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda, metinlerde yer alması ve bu metinlerin sınıf içerisinde etkinlikleri ile işlenirken öğrencilere benimsetilmesi doğru bir eğitim anlayışıdır.

Kitapta; cesaret, vatanseverlik, ulus güvenliği, bağımsızlık ve özgürlük değerlerinin yansıtıldığı metinlerde görülmektedir. Milli Eğitimin temel amaçlarının ilk maddesi:” Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek.” (MEB, 2022) şeklinde milli eğitim kanununda belirtilmiştir. Metinlerde yer alan bu değerler eğitimin temel amaçlarına uygun ve bu amaçla yetiştirilmek istenen bireylere öğretilmesi gereken değerlerdir.

İncelenen metinlerde vefa, mahremiyet, dürüstlük ve sorumluluk değerleri de yer almaktadır. Bu değerler sağlıklı gelişmiş bir kişilik ve karakterde ve güçlü iyetişimi olan gelişmiş toplumlarda bulunması gereken özelliklerdir. Bu bağlamda ders kitabına konularak bireylerin bu değerleri benimsemesi beklenen bir sonuçtur.

Metinlerde yer alan bir diğer önemli değerler ise yardımseverlik, tutumluluk, nezaket ve saygıdır. Türk toplumunun kültürel özellikleri düşünülecek olursa bu değerler toplumumuzda oldukça önemsenmektedir. Her birey içinde yaşadığı topluma göre şekillenirken, toplum için önemli olan değerleri benimsemesi de önem taşımaktadır. Bu açıdan bu değerlerin metinlerde yer alması oldukça doğaldır.

Son olarak incelenen metinler içerisinde gelenek ve din değerleri de bulunmuştur. Okullarda öğrencilerin duygusal bir varlık olduğu unutulmadan sadece akademik kaygılarla eğitilmemesi gerekmektedir. Kişiler yaşadığı toplumun kültürünü, buna bağlı olarak ta geleneklerini ve dini özelliklerini de kişiliklerinde barındırmaktadır. Öğrencileri gerçek hayattan bağımsız ütopyik bir eğitim ile yetiştirmek yerine, hayatı deneyimlere, yaşayan gerçekçi bir anlayışla eğitmeliyiz. Bu açıdan bakıldığında metinlerde bulunan gelenek ve din değerleri de kitap olması gereken değerler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada sadece 10. Sınıf İngilizce ders kitabından seçilen on metin incelenmiştir. Daha genel yargılara varabilmek için kitaptaki tüm metinler incelenmelidir. Ayrıca, diğer branşlardaki ders kitapları da incelenerek var olan değerler ortaya konulabilir.

Yabancı dil öğretilirken sadece hedef dilin kültür ve değerleri değil ana dile ait değerler de öğretilmelidir. Bu açıdan kültüre bağlı, gelenek ve din değerleri ders kitaplarında yer almaya devam etmelidir.

Yabancı dil öğretilirken kültürel farkındalığı arttırmak amacıyla sadece bir ülkenin değil diğer ülkelerinde, özellikle öğretilen dilin kullanıldığı diğer ülkelerinde dünyada saygı duyulan büyüklerine metinlerde yer verilmelidir.

Eğitim temel amaçlarında nbiri de toplumun istediği istendik bireyi yetiştirmektir. Bu bağlamda önceden belirlenmiş olan Milli Eğitimin Temel Amaçlarında eğitim ile bireylere kazandırılması hedeflenen özelliklerin ders kitaplarındaki metinlerde her zaman yer alması gerekli ve önemli bir unsurdur.

Metinlerde verilen değerlerin farklı konular üzerinden dolaylı olarak anlatıldığı görülmektedir, toplumumuz için önemli olan “Vatanseverlik”, “Atatürk Sevgisi” gibi değerlerin vurgulanarak doğrudan anlatılması daha faydalı olabilir. Ders kitapları eğitimin en temel araçlarıdır bu sebeple öğrencilere olumlu davranışlar kazandırmak için kitaplardaki metinler her zaman özenli ve dikkatli hazırlanmalıdır.

Yapılan bu araştırma eğitimde kullanılan 10. Sınıf İngilizce kitabının incelenmesiyle tamamlanmıştır. İlişkisel Tarama Yöntemi kullanılarak öğrencilerde var olan değerler bilgisi veya değerler karşı tutum ve yargıları incelenebilir, boylamsal çalışmalar yapılarak öğrencilerin sahip olduğu değerlerde gelişim takip edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, S., Üzüm, B., & Pesen, A. (2022). İngilizce dersi öğretim programında belirtilen temel değerler çerçevesinde 5. sınıf İngilizce dersi kitaplarının incelenmesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(43). 528-565. <https://doi.org/10.46928/iticusbe.1050724>. adresinden erişilmiştir.
- Aksoy, H. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında hazırlanan kitap setlerinde yer alan değerler üzerine bir inceleme (Yüksek Lisans Tezi). Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aktepe, V., & Tahiroğlu, M. (2016). Değerler eğitimi yaklaşımları ve etkinlik örnekleri. International Journal of Social Science, 42, 361-384. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2941>. adresinden erişilmiştir.
- Aslan, H. B. (2019). Ortaokul İngilizce ders kitaplarındaki değerler (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <https://hdl.handle.net/20.500.12619/74502>. adresinden erişilmiştir.
- Başaranol, V. & Öztürk, F. (2022). Orta Öğretim İngilizce Ders Kitaplarında Değerler Eğitimi, D. B. Ç. Kılıç vd. içinde, *Eğitimde Araştırma ve Değerlendirmeler* (s. 105-124), Gece Kitaplığı.
- Batur, Z., & Akdeniz, T. (2020). Değerler eğitimiyle ilgili yapılan tezler üzerine bir inceleme: Türkçe eğitimi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1), 1-11. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaksosbil/issue/55286/705495>. adresinden erişilmiştir.
- Bayırlı, H., Doruk, O., & Tüfekci, A. (2020). Öğretmenlerin değerler eğitimi hakkındaki görüşleri: Afyonkarahisar örneği. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 8(3), 865-894. <https://dergipark.org.tr/en/pub/enad/issue/56216/775110>. adresinden erişilmiştir.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. Qualitative Research Journal, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>. adresinden erişilmiştir.
- Demircan, T. (2010). Ortaöğretim 9. sınıf Türk edebiyatı ders kitaplarındaki temel değerlerin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Direkçi, B., Akbulut, S., & Şimşek, B. (2020). Türkçe eğitimi alanında yapılan değerler eğitimi tezlerinin incelenmesi. Zeitschrift für die Welt der Türken, 12(2), 117-140. <https://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/viewArticle/1283>. adresinden erişilmiştir.
- Genç Karataş, Ç. (2022) Ortaöğretim İngilizce 10 ders kitabı. Ankara: Gizem Yayıncılık.
- Hazım, S. (2019). Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında yer alan hikaye ve roman metinlerinin değerler açısından incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Izgar, G. (2013). İlköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının demokratik tutum ve davranışlarına etkisi (Doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Kafadar, T. (2019). Türkiye, ABD ve Fransa'nın sosyal bilgiler öğretim programları ve ders kitaplarının değerler eğitimi boyutunda karşılaştırılması (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kart, M. & Şimşek, H. (2020). Türk eğitim sisteminde değer arayışı: Yenilenen (2017) ilköğretim programları hangi değerleri kazandırıyor? *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18 (40), s.9-44. <https://doi.org/10.34234/ded.623787> adresinden erişilmiştir.
- Kaliyeva, A. (2015). Türkçe ve İngilizce ders kitaplarında değerler eğitimi (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Maviş Sevim, F.Ö., & Gül, S. (2021). 5.Sınıf İngilizce ders kitabında yer alan değerler ve İngilizce öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*,19 (42), s.187-226. <https://doi.org/10.34234/ded.958187> adresinden erişilmiştir.
- MEB, (2017). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmaları üzerine, basın açıklaması, Ankara. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasiprogram.pdf. adresinden erişilmiştir.
- MEB, (2022). Milli Eğitim Temel Kanunu. <https://mevzuat.sitesi.web.tr/milli-egitim-temel-kanunu/genel-amaclar/>. adresinden erişilmiştir.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>. adresinden erişilmiştir.
- Selçuk, D. (2019). Ortaöğretim kurumlarında okutulmakta olan Almanca ders kitaplarında kültürel ve evrensel değerler (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254. <https://doi.org/10.18795/gumusmaviatlas.543521>. adresinden erişilmiştir.
- Yazıcı, S. (2007). Değerler eğitimi. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 66(11), 48-51.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.